

ՊԱՅՄԱՆՔ

Հարկահան գինը, Պոլսոյ հարկ 8 ՄԷԸ:
Պաշտարար 10 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը, Պոլսոյ 4 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 3 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 60 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 10 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 10 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 10 ՄԷԸ:
Հարկահան գինը 10 ՄԷԸ:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ՓԵՏՐՈՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պ. ԺԻՆԼ ԳԱՎՐԻ ԱՏԵՆԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ
(Նոյ. 22 յաւելում)
(Եւր. Դ. 1643)

Եւ, տեւորք, Գաւրի վերջին խա-
նութեան խի յանձն չառնուր: Գաւ-
րի խաւար ձեռնադրութեամբ պայման-
ներով գործ մընել: Այս մեր վիճակը
(Կառնադարձութիւնը ձախ կողմէն ծիծաղը
ալ կողմէն):

Եւ այլ լուծման իրաւանց, ոչ ալ վե-
րաքննութեան իրաւանց վրայ կը խօսիմ,
որ, ինչպէս որ ըսին ձեզ, տարապայ-
ման իշխանութիւններ են, թէ՛ արամա-
խանութեան և թէ՛ երկրին խաղաղու-
թեան հաւաքակ: Այլ կարգով ձեզ որ
ձեր շահերը լուծ նկատողութեան առ-
նուր, կ'զոյժ խօսքերը լուծ միաբերելի-
պատել: Գաւրի վերջին խաւարին
մէջ հանրապետութեան նախագահը ը-
րամ յայտարարութիւնը և նոյն ատենի
նախագահին տուած պատասխանը լուծ
յիշէք, ինչպէս նաև իւր ուղեւորութեան
միջոցին քաղաք խօսքերը, և ամեն կող-
մէ այն ըզձանց արձագանքը պիտի լսէք
թէ կանոնաւոր և կայուն կառավարու-
թիւն մը պիտի լինի:

Ալ կողմէն անդամ մը. — Հանրապե-
տութիւն չէ ուղեւոր:

Պ. ԺԻՆԼ ԳԱՎՐԻ. . . Այնպիսի կառա-
վարական սահմանադրութիւն մը, որ
մէկ մարդէ մը գերազանց ըլլայ, ապա-
ղայն երաշխաւոր, երկրին զարգացմա-
նը նպաստաւոր, և ոչ այնպիսի կառա-
վարութիւն մը, որ երկրին յանդարձու-
թիւն և ի մահ զառապարտէ:

Ըսել է թէ երկրին շահերը վտանգի
մէջ են, և ստուգիւ չեմ կրնար հաւա-
տալ թէ երբոր ժողովը վերջնական որո-
շում մընելու հարկին մէջ զանաւոր,
չենթադրել ինձ հետ թէ արշալի յայտա-
ղում բաւական է, թէ պիտի լինի վերջ
տալ այս յայտարարում, և թէ մեծ վտանգ-
ներ կառնան մեզ եթէ այս վիճակիս
մէջ մնանք:

Կառնապետութեան վրայ խօսելով սկսայ,
կողմէն անդամ ընդունել:

Կառնապետութիւնը, տեւորք իմ իրենց
միտքն յայտնեցին այս բեմին վրայ: Մի-
ապեւական կառնապետութիւն 1873 իւ-
րեմբեր 20 ի օրինաց ազգութեանը չհա-
ւատար, և մարաշտապետին իշխանութիւնը
կը հարուածէ. . . (Եւր. Դ. 1643):

Իսկ թագաւորն ամենայն ինչ է.
իսկ մարաշտապետն ոչինչ է. թագաւորն
իւր իշխանութիւնն յԱստուծոյ առած է.
իսկ մարաշտապետը ձեր մէկ քուէն կը խ-
տանայ, այդ քուէն ալ այն կերպիւ կը
կը մեկնուի որ չկայ: Երբոր այս օրինակ
անտուգութեան մէջ ենք, երբոր այս
բեմին վրայէն օրինաց դէմ ապստամբու-
թեան խօսքեր կը լսուին. . . (Հերիք,
հերիք, ալ կողմէն), երբոր օրինակ իրեն
չենթադրել ինձ հետ կողմէն որ Գաւրի
հանդարտ ըլլայ, երբոր սպառնալից ներ-
քէն է, ոչ թէ կառնապետութեան մը կողմէն:

այլ յանդուգն խաւարաց խաւարի մը
կողմէն, որ գաւրի կառնապետ, և որոշ հա-
մար նախապես բան մը չկայ. . . (Բա-
ցապահութիւնը ալ կողմէն ու կողմ-
նէն), որովհետեւ վարձուած են դաւադ-
րութեան, որ ձեր հիմնած կարգերն ու
օրէնքները տապալել կը ձգնի:

Պէտք է, տեւորք, անպատճառ դուրս
ելնել այս վտանգաւոր դիրքէն 1873 իւ-
րեմբեր 20 ի օրէնքն անկեղծաբար դուր-
ծաղելով:

Արդէն, տեւորք, չարաչաք ժամա-
նակի մը մէջ, երբոր Գաւրի օտարին դէմ
կը մարտնչէր, ապիւ ձայն մը բարձրացաւ
և հայրենեաց շահուն համար հաւատութիւն
ու միտքիւն խնդրեց:

Իսկեղծ, տեւորք, այն խօսքերն, որք
կատարելապէս մեր ներկայ վիճակին կը
պատշաճին:

Միտքէն անկեղծաբար, և հայրենասի-
րարաւ ընդունեցէք ինչ որ թերեւ զորք
չէիք ընտրել, բայց զոնք ձեզ քիչ բաժ-
ներու առանձնաշնորհութիւնն ունին: Զեր
արեւմտի ուղիով ձերն ընթէ ու առէք
այդ հանրապետութիւնը. նոր միտքու-
թիւն մը տուէք ատոր. . . »

Այնպէս խօսքերն ընդունելով:

Պ. ԺԻՆԼ ԳԱՎՐԻ. ընթերցումը շարունա-
կելով:

Բնդունեցէք իսկ որ ձեզ աւելի դիպ-
ւածական և նուազ համեմատ կերպիւ հը-
րամայն, զոր չէիք ուզել թերեւ ամեն
բանէ առաջ գործիւն միտքութեամբ: Եթէ
ուղեւորք բաներ կան, այնպիսի գորու-
թեան մը գործ է, որոյ առջև ամեն բան
կը խանգարէ, այն է ազգին կառն: Բայց
որպէս զի ազգն իւր վեհապետական իշ-
խանութիւնը ժամանակին գործածէ, նախ
հայրենիք մը պիտի լինի, այնպէս ա-
ղաւթաւ երկիր մը. այս թող ըլլայ մեր
միտք մտածութիւնը:

Այս խօսքերն ընդունելով Պ. ՎԻՄԷՆԷՐ, և
փոխ կառնապետ անկէ օրակս զի ժողովոյս
յիշողութեան մէջ մնայ, և կըսուի. Գաւ-
րի իւր ներքին և արտաքին իշխանաց
դէմ մարտնչելու համար խորհրդանիշ
մը, օրինաւոր յայտնաւորութիւն մը պիտի
կանոնաւոր կառնապետութիւն մը պիտի
ունենայ, և եթէ ներքին ինձ խօսքս
ուղեւորք Մարաշտապետն ուղեւոր կըսէ ի
տեւոր յարգանք. « Եւր. Դ. 1643 »
տեւոր, կը խօսքիւ և ձեզ կը խօսքիւ.
փոխառակ, ինչպէս որ ձեզնի, կը խօսք-
րեն, ամենաւն, կեղծաբար, անդադար
ժխտեալ կառնապետութեան մը գլուխն
ըլլալու, աղաւթաւ մ'առաջին դատա-
ւորն ըլլալու քաղաքիւն անկեղծ: Այս
կերպիւ անտարտ և ամենապարզ փառք
մը կը ժողովը ձեր, որոյ դէմ բան մը
չեն կրնար ընել ձեր իշխանութեան հետ
զանգեալ հարկին մէջ դառնալու կառնա-
պետութեան զայրոյթը (ձերմ հաւանու-
թիւնը և կրկին ծախնապետութիւնը ձախ
կողմէն. — Կառնապետին իւր տեղը դար-
ձած ժամանակ իւր պաշտօնակիցները
խնդակցութիւնն կը յայտնեն իրեն):

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻՄԷՆԷՐ 17 փետր.

Պ. ՕՔՆԷՆՅԱՅԻՍ փաստաբանին դատաւ.

սացութիւնը մեծ տպաւորութիւն ըրաւ
ունենալու վրայ:

Արեւելեան խնդրոյ տեղեկագրեր Պ.
ՏՐԱՅԻՍ իրագործութեան ատմական բարձ-
րացաւ, բայց նախարարութեան անդա-
մակցութեան չըմտնուեցաւ:

Մարտի 17 փետր.
Թագաւորական զօրքերը Մարտի մօտ
յալմ լուծին մըրին Գարուստանց դէմ:
Բանի մը վաղ զօրք նաւով փխաւս
զնային:

Լոնտոն 17 փետր.
Պ. ՄԻՆԷՆ Իրանապետին, երբեքն դա-
ւաղիւր, Թիւրքիոյ նախագահին երեսի-
ւան ընտրութեամբ կառնապետութիւնն այս
ընտրութիւնը զնչպիսի կառնապետի:

Փարիզ 17 փետր.
Սիւր է այն լուրը թէ Պ. ՏՐԱՅԻՍ
գործն հրաւիրել է Պիկտուի գաղա-
կան հիւպատոսն որ դեսպանական գոր-
ծակաւորի տնայնոյթ թողու:

Գերակաւոր ժողովին կառնապետ-
ութեան մասին ազգութեան կեղծանիւն ձա-
խաղովան հետ համաձայնութիւնը հա-
ւանական կերպիւ:

Փարիզ 18 փետր.
Ալ կեղծանիւն ու ձախաղովան ընդունել
են Պ. ՎԱՐՈՒՆԻ ծրագրին, որ ծերակուտի
անդամը ընտրութիւնը դաւաճական
ընդհանուր և նախագահական խորհրդոյ
կողմէն ընտրելու կառնապետի, թագապե-
տական խորհրդոյ մէջ փոխանորդին մաս:

Լոնտոն 18 փետր.
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:

Լոնտոն 18 փետր.
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:

Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:

Լիւթերու 17 փետր.
Բաւալի Միտքիւն—Օրէնքն 7 7/8—8
Պաշտօն իւր զրամադեղը հարեւրին
3 1/2 հանգ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգ-չարթի աւուր Լա թիւ քիւի
մէջ հետեւեալ կը կարգանք Բեթ-
լեհէ մէջ մէջ վերջին անգամ պատա-
հաճ կը ընդունին իրենց վրայ:

« Կը յիշեն ընթերցողք թէ անց-
եալներն հեռագիրը Բեթլեհէ մէջ ե-
կեղեցեւոր մէջ Յունաց և Հայոց մէկ
կալիւ կը ծանուցանէր, երբոր վեր-
ջինները Եւրոպեան տօնը կը կատա-
րէին: Կալիւ ծանր եղած ըլլալու է,
որովհետեւ ներքին կողմէ վերաւոր-
եալը կան, և առանց իշխանութեան
միջամտութեան չէ կրցեր դադարիլ:

« Երեսուցէ մէջ մեր ստացած վեր-
ջին տեղեկութեանց նայելով, այս
ցաւալի վեճն եւրեքն չէ մեծցեր,
ինչպէս որ սովորաբար կը մեծնայ
Ս. տեղեկաց մէջ: Երկու կողմէ նախ
տեղեկան իշխանութեան գլխին են.
բայց յետոյ խորհրդածելով, և Հայ
և Յայն պատրիարքաց խաղաղասի-
րական զգացմանը շնորհիւ համաձայ-
նութիւնը վերահաստատուել է եր-
կու հասարակութեանց մէջ առանց
երբորդի միջամտութեան »

Արեւի կողմէն կը լսենք թէ այս
կառնապետութեան միջնորդ եղած է

ՊԱՅՄԱՆՔ

Կուրս գացած լրագրաց ձանաւ
ձախքը խաղաղութեան վրայ:
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ գործիւն խաղաղիւր
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-
լս. Սինիկի խան, Մարտի գրասեն-
սակը:
Համար ձախքը չմարտնչէ և
ձախ չընդունուի:

Երեսուցէ մի կառնապետի վեճ. Ալե-
պէյ:

Կառնապետն արդ հաւաքումն
սկսաւ մայրաքաղաքիս այլ և այլ
թաղերուն մէջ: Հաւաքի յանձնա-
ժողովն իւրաքանչիւր կառնապետի-
ւոյ վճարելիք արդ դուրսը նըշա-
նակի տոմարները բաշխած է մայ-
րաքաղաքիս թաղերուն:

Տարբեր 1874 խարտ 15-ն կը հաշ-
ւի: Եւ որովհետեւ 1873 ի մարտն ալ
մօտեցած է, ուստի կառնապետը
երկու տարեկան վճարելու պարտա-
ւորեալ են:

Զարեք չարթի օրը Բեթլեհի փախաղ
Քէօբրիւսի ըստած թաղին մէջ պար-
տիկ մը պատը փչելով, խեղճ Յայն
գործաւոր մը որ անկէ կանցնէր,
տակը մնալով մեռաւ:

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԵՍԶԱՐԴ ՈՒՍՈՒՄԻԷ

7 փետր. ուրբաթ իրիկուն 48 9
8 փետր. չորաթի ատուտ 48 12
Կ. Պոլս. 1 փետր.

Սոսիլ Եւրոպայի բաժնիք 8
« փոխանակութեան » 5 28
Կ. Պոլսոյ Պաշտօն » 6 30
Բեթլեհի Եւրոպայի » 11 47
Բեթլեհի Օրէնք—Թիւրք 126 1/4
Երկաթուղեաց հիւ » 340
« 1863 » 340
« 1865 » 287 1/2
« 1869 » 80
« 1872 » 272
« 1873 » 3 50
Թրաւուր Կ. Պոլս. 1 փետր.

Եւրոպայի Կ. Պոլս. 1 փետր.
7 փետր. 440 42
Նորթ Կ. Պոլս. 87 28
Իմպերիալ Կ. Պոլս. 89 40
Կըրք Կ. Պոլս. 51 20
Հինգ Կ. Պոլս. 105 48
Հինգ Կ. Պոլս. 429 40

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Թագաւորն ընդհանուր համարա-
կալ Մեծ. Տիգրան Եփէնի թուրքա-
ւանի կողմէ Ստամբուլի նախար. Թագ-
խորհրդոյ հաշիւներուն նկատմամբ
յիշեալ թաղին խորհրդարանին մէջ ի-
րեն դէմ դարձուած բռնութեան պատ-
ճառաւ տալով. վարչութիւնն ուղ-
ղեալ հետաքրքրաշարժ բողոք մը
պատճենն եկած է մեզ ի հրատարա-
կութիւն, բայց տեղեկութեան անձկու-
թեան պատճառաւ երեքշաբթի ա-
ւուր թողուցինք:

Ազգային ժողովոյ վերջիններ
նախին մէջ երեսփոխանաց հրաժար-
ման նկատմամբ առաջարկուած օ-
րէնք մը այս օրերս ազգային լրագ-
րաց ոմանց խնդրոյ նիւթ եղած է
հասարակաց ատենին առջև, իւրա-
քանչիւր թերթ տարբեր և քմածին
դոյն մը կը տալիս անոր, մանաւանդ
Օրադիւր՝ այդ առաջարկեալ օրինաց
կարեւորութիւնը ծանշելէ զինի՝ զայն

բարեկամութեան արդիւնք չհամարիր, այլ անոր ներքեւ չէաւ մը ըլլալ կը նկատէ, և առաջարկորն ալ դաւադիր ։

Տեսնենք թէ այս առթիւ Օրագրոյ ըրած դիտողութիւնքն իբր փաստ կրնան ծառայել և ազդեցականել թէ այդ առաջարկութիւնն, ինչպէս ինքը կըսէ, բարեկամութեամբ եղած չէ, և դաւ կը պարտաւորէ այն երեսփոխանաց նկատմամբ, որք մերընարուելու մասը հրաժարած են կզեր ազգային ժողովէն ։ Սակայն յիշեալ առաջարկութիւնը զոր իբրեւ երեսփոխան Մատիս խմբագիրն ըրած է յատենի ազգային ժողովոյ ։

« Կառավարիկն որ երեսփոխանութեան պայմանաւորութեամբ չաւարտած կամային հրաժարական տուող երեսփոխանաց վրայ վերադառն ընտրութիւն չըլլայ, գոնէ առանց տարի մը անցնելու ։ Որովհետեւ երեսփոխանութեան ՍԵ ԿԱՐԳԻՆ ՀՐԱՄԱՐՈՒՄՆ ՍԱՐԳԻՆ ԲԱՆԱԿՈՐ ՊԱՏՃԱՌԻ ԶԻՐԱՐ ԲԱՆԱԿ, ԵՆ ԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌԻ ԱԼ ԶԻՐԱՐ ԱՆՍԻՐԱՅԱԿ ԴԱՐՈՒՄ ։

Ինչպէս կը տեսնուի, այս առաջարկութեան մէջ գլխաւոր կէտ մը կայ, այն ալ հրաժարման քառացի պատճառն է, այս պատճառը պարտաւորող վերջին հատուածն Օրագրի դիտմամբ դուրս ձգած է առաջարկութեան մէջէն, որ անոր կարեւորութիւնը պահանջէ, և կարենայ իւր հասած հետեւ թիւններուն ճշմարտութեան կերպարանք մը տալ ։

Այս օրինակն առաջարկութիւնն ըստ մեզ՝ կանխավճռով մը ընդունելու էր ազգային ժողովն, իբր ան միջակայն դարձան շատ մը անպատեհութեանց և ապօրինութեանց, որ քանի մը տարիէ ի վեր՝ ոչ միայն ազգային ժողովն և կեդրոնական վարչութիւնն, այլ և երեսփոխանական քառասուն ձանձրոյթ և եկեղեցեաց ալ զուր ծախք կը պատճառեն ։ Թողունք թաղերու մէջ այս առթիւ ծագած յուզմանքն ու վէճերը, նոյն իսկ հրաժարեալ և վերջապէս յոյս է իր պատկանեալ դիւանին, բնականաբար կը հետեւի թէ ազգային ժողովն ալ այս մասին ըստ Օրագրոյ՝ բարեկամ չըլլալու և Մատիսի դաւին դաւակնից ըլլալու ամբաստանութեան ներքեւ կը գտնուի, անոր անբարեկամ և դաւ պատեհող առաջարկութեան կարեւորութիւնն առաւել համար ։

Օրագրի ծիծաղալար խախտութեամբ մը կըսէ, եթէ Մատիս այս առաջարկութիւնն և ահաւանդութեան վերաբերման վերաբերեալ ըրած միւս առաջարկութիւններն ազգային ժողովէն ընդունուին, յայտնաւորուած քանի որ վրայ պիտի ըլլայ ազգին մէջ, ազգային ժողովն ազգային իշխանութիւնն, վարչութիւնն և իւր ձեռքերը հիմն ի վեր պիտի տապալեն, 1866 մարտ 20-ի պահանջական հարուածը պիտի յաջորդէ, ազգը օտար շահերու պիտի մտանքէ, ազգը օտար շահերու պիտի մտանքէ, և այն, և այն, ինքը միայն ասանք նախատեսելով կը շարունակէ ազգային ժողովը, որ այդ ազգակործան շարեաց զոհ չըլլայ, նման այն

չարագուշակ հրէին, որոյ խորհրդանշան գուշակութիւններն անցեալ տարի հաղորդելի ժողովուրդն զգուշացընելու մասը պահ մը ահաբեկ ընելէ և կառավարմանը ալ նիւթապէս մնաւ տողէ դաւադիր շարունակ չունեցան ։ Մենք չենք կարծեր որ ինչնեւտաներորդ դարուս այս Պիւթեան դուշակին անհեթեթ նախատեսութեանցը՝ բաց յիւր մի քանի համախոհներէն՝ կարեւորութիւն տաւող գտնուի, մանաւանդ զՄատիս ազգային ժողովոյ և դործադիր իշխանութեան դէմ հակադիր մտքին մը ճանաչել, և ընդդէմ ազգին իւր ուղիով դործելու և քաղցրեղուն ձեռքով հարմարել, բնաւ ողջմտութեան արդիւնք չըլլար համարել ։

Օրագրի կը գտնուի թէ Մատիս՝ Այլապատեան, Ղազարապատեան, Պէկեան Եփէնիներն և զինքը կաշառակեր և այլն անուանելու է՝ ստու է այս Մատիս յիշեալ Եփէնիներուն և ոչ մէկուն համար կաշառակեր ըստ չէ, և չըսել, այլ Օրագրի ինքն է որ ըզփափոքեան Ստեփան Եփէնիի հարաւորորն անձանց քով կաշառակեր ամբաստանած, կաշառակեր անունը տուած, տրուած կաշառակեր մեծ գումար մ'ըլլային և ինքն ալ այդ գումարն բաժնէն զրկուած ըլլալով մեծ ցուով յայտնած է, և մինչև իսկ հրապարակին վրայ ալ իր թիւթովը խոտովանած է՝ մեր հարկեցուցիչ ստիպումներէն պաշտօնաւորեալ, իրաւամբ դայթակցեցնելով այն ուսին լսողները թէ՛ արդեօք իրենց քով գեռ ևս թաղան ինչե՛ր չեն գտնուիր, քանի որ կաշառակերութեան խնդիրն ազգային բարձրաստիճան եկեղեցականի մը կը վերաբերի, և կաշառակերութեան ամբաստանութիւնն ալ մի քանի ազգային երեսփոխանաց վրայ կը լսանք ։ Այս խնդիրն անոր համար ծանոթեալ ետեւ պարանք մ'առած է, որ ամբաստանող և ամբաստանեալ ազգային ժողովը մէջ մէկ մէկու կարծիքները ուղիով չափ պաշտպանող երեսփոխաններ են ։ Եթէ Օրագրի այս ամբաստից դադանքը գուր հանելուն վերայ կը զըջայ, որ իրեններուն հետ ինքզինքն ալ աղտոտելու առիթ տրուած է, և Մատիս ալ լոկ արձագանք մ'եղած է այդ ամբաստանութեանց, ոչ թէ իրեն ըսածին պէս զիրենք անպատեհելու և վրաւանդութեան մասը, այլ իրենց երեսփոխանական պայտօնն անձնական և օտար շահաց դործը ընդ երեսփոխաններն ազգին ճանչցնելու նուիրական պարտականութեամբ, իւրաքանչիւ յայտնի կը տեսնուի որ Մատիս իրենց կաշառակեր ըսած չէ, այլ Օրագրի ինքը հեղինակ եղած է կաշառակերութեան ամբաստանութեանց ։

Օրագրի կը պարծի նաև թէ՛ Ղազարապատեան, Այլապատեան, Պէկեան Եփէնիներն և ինքը՝ իրենց ընտրողաց վրաւանդութեան փորձելու համար պահ մը կամային հրաժարեցան ազգային ժողովէն, և նորէն ընտրուեցան ։ Ինչպէս որ դիտեն ազգային երեսփոխանք, Ղազարապատեան Եփէնի ինքնին հրաժարած չէր, այլ վիճակաւ դադարած էր պաշտօնէ իսկ Այլապատեան Մատիսի Եփէնիի իւր անձնական պայտօնին մէջ իրեն հրաժարող անձին յատուկ ազգաբարձութեամբը հրաժարած է՝ սոցուհետեւ երեսփոխանական և ուրիշ ազգային պայտօն չընդունելու պայմանաւ, այս բանաւ որ և հարկեցուցիչ պատճառաւ էր որ վերջին ընտրութիւնէն ալ հրաժարեցաւ ։ Թէև պատճառաբանեալ հրաժարող իմ ներկայացուց, բայց ստիպող պատճառի մ'էր, ինչպէս որ

ցուցած պատճառաբանութիւններէն ալ իւր այս նպատակը կը մասնուի ։ Գալով Պէկեան Եփէնիին, նա ազգային երեսփոխան չէ այսօր կը մնայ Օրագրոյ խմբագիրը, սա թէև մօտեւրեւ Պէկեալ թաղի թաղէն ընտրուեցաւ ձեռքի տակէ մեքենայութիւններ բանեցնել տալով, սակայն ընտրութիւնը վաւերացնել տալու չըլլալով, վասն զի Պէկեալ թաղիք ազգային վարչութեան բողոք մատուցին, և ընտրութեան մէջ հակառակ Սոսմանադրական սկզբանց մեծամեծ ապօրինութիւններ դործուած ըլլալը հաստատեցին ։ Օրագրի ինքն ալ զգալով թէ ապօրինութեամբ կատարուած ընտրութիւն մը չէր կրնար օրինաւոր ճանաչուիլ և վաւերանալ, ուստի իւր մտադրութիւնը Սամաթիոյ Եփէնի—մահալէն թաղին դարձուց, ուր վերջին անգամ 9—10 քուէով ընտրուեցաւ, և հիմա եւր կը պարծի թէ ժողովրդեան վրտահալութիւնը վայելող ազգային երեսփոխան մ'է, եթէ իւրօր ժողովրդեան վրտահալութիւն վայելած կրնայ համարուիլ այս տեսակ անշան քուէով երեսփոխան ընտրուող մը, այն ալ հազար ու մէկ միջոցներ դործածելէ ետեւ ։ Ահաւաստի վրտահալութիւն մը որ 10 քուէէն անգին չէ անցած, թէպէտ այն ալ ոչ թէ ժողովրդեան, այլ ընտրողական ժողովոյ անգամաց քուէն կրնայ համարուիլ, որ միւսնոյն թիւն ունի, և որ հաւանականաբար իւր քուէով միայն կը քած է այդ ընտրութիւնը ։

Աւելի ծիծաղալար և արտառուց կէտ մ'ալ կայ Օրագրոյ խօսքերուն մէջ ։ Այնպէս երեցնել կը ջանայ թէ յիշեալ երեք երեսփոխանք և ինքն իրեն ազգային ժողովոյ բարեկամները՝ կամային և անկեղծութեամբ հրաժարեան, որպէս զի իրենց պատճառաւ առաւել ժողովուրդային թիւն չկուանային ։ Իսկ Պիւթեան մ'է այս քանի ժողովուրդը՝ միայն տանց դէմ իբրեւ ընդդէմ ազգին նիւթաւոր դաւադրութեան մը պարագլուխներու՝ անընդհատ կը բողոքէր՝ երբեք անձամբ և երբեք ալ բաղմամբաբար չհանդարտութիւններով, առանց բնաւ ազգային ժողովոյ դուրս թիւնը վրաւանդելու վարքի դիտարկութիւն մ'ունենալու ։ Օրագրի ժողովրդեան այս ցոյցերն հիմայ ազգային ժողովոյ դէմ դաւ մը նկատել տալու կը ճգնի, իւր թէ այս շարունակ ազգային ժողովն անձաւորողներն եղած ըլլան, և առանց ասանց ժողովն ըստ ինքեան գոյութիւնն չունենայ ։ Այս տեսակ խաբէական խօսքերու թէ և պատասխանել անգամ չէր արժէր, բայց պարտք կը համարեմ իւր հակառակեան խօսքերով այդ խաբէութիւնն ալ նշաւակել ։ Մինչդեռ ինքը մէկ կողմէ կը յայտարարէ թէ ազգին բարեկամն ըլլալուն համար երեսփոխանական պայտօնէն հրաժարած են, միւս կողմէն միւսնոյն յօդուածին մէջ իւր այս խօսքը կը հերքէ, առարկելով թէ ընտրողաց վրտահալութիւնը փորձելու համար հրաժարած են, յայտնի բան է թէ այս խօսքերը բնաւ չեն կրնար մէկ մէկու հետ հաշտուիլ բայց մեք քով գիտենք թէ իրենցմէ ամանց հրաժարելուն բուն պատճառն ասանց երկուքն ալ չէ, այլ խորհրդով և դիտմամբ իբր պարտքաւ մէջ կը իրեն այս պատճառները,

* Այս պատճառաւ է որ Այլապատեան Պ. Մատիսի անձնական պայտօնին համարաւոր դուրս ստիպողաբար հրաժարէր իրեն, որ կամ պաշտօնէն հրաժարի, կամ ազգային դործոց խառնուելէ ետ կենայ ։ Ծան. Խոր.

նկատելով որ ժողովրդեան ձայնը՝ զոր միշտ խեղդելու կը ջանային, թերեւ իւր բողոքովը զիրենք պաշտօնէ պիտի ձգէր ու իւր կանուխ, և թէ պայտօնին շարունակէին, ուստի պարտաւորեալ հրաժարեցան ազգային ժողովէն, որպէս չի ժողովրդեան իրենց պատճառաւ յօդուածը պահ մը հեռանայ իրենց վրայէն, և իրենք ալ ժամանակ մը սպասելէ և դժգոհ ժողովուրդը ընտցնելէ ետեւ, նորէն իրենց նպատակին հասնելու առիթ գտնեն ։ ՎԱՀՐԱՄ

ՊԱՏՃԱՌԻ ԵՆԱԿԱՆ ԵՆԱԿԱՆ ԵՆԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ
1. Գուրդուհեմ Եփէնիյեայ
Թաղ. Խորհուրդը թաղային սնտուկին նախորդ 1874 տարւոյ « Լուսինի » հաշուեցոյցը,

2. Պէկեալ թաղի Թաղ. Խորհուրդը նախընթաց 1873 և 74 կրկին տարինեւ հաշուեցոյցը,

3. Նոյնպէս 1872 թուականի Թաղ. Խորհուրդը իւր պաշտօնավարութեան մետանախնայ հաշուեցոյցը,

Ազգային վարչութեան ճնտես. Խորհուրդը նկատողութեան ներկայացուցած են ըստ օրինի, և սոյն հաշուեցոյցներուն ստորագրեալ օրինակները իւրաքանչիւր եկեղեցեաց բաղը զատ զատ կ'առնուած կը մնան ի տեւ ժողովրդեան ։

Հեռակապէս ճնտես. Խորհուրդս այսու պաշտօնական յայտարարութեամբ կը հրաւիրէ զթաղեցի ազգայինս՝ որեւթ իրենց բնակած թաղին եկեղեցեայ վարակերող հաշուեցոյցներուն վրայ որ և է ամբաստանական դիտողութիւն կամ բողոք ունին, ներկայ ծանուցման թուականէն մինչև 31 օր պայմանաժամու վաւթան ճնտես. Խորհուրդ մատուցանել գրաւոր կերպով ։

Սոյն պայմանաժամէն ետեւ՝ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անյոյն պիտի մնայ ։

6 փետրուար 1875 (Կէ+) Ի Պատրիարքարանի Հայոց Կ. Պոլիս

ՅՈՎՀՆՆԵՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍԻ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԻԶ
(Շար. Տես թիւ 1613)

Ահաւաստի վերջապէս, վերջապէս կըսեմ, վասն զի կը վախճալ թէ հոգնեցողաւ ըլլամ ձեր ներողամտ ունիւրութիւնը, ահաւաստի Այլապատեայ վերջին նկարը, Մէգն. Կորէն Նաւայի ենք, այն երկիրը՝ ուր քաղցրահամութիւնը նարնջից ու կիտրոնից՝ կը խառնուին ծագական անուշահոտութեանց հետ, ուր հեռաւոր հորիզոնին թանցը դոյնը կը միանայ հրաշապէս լիցող թանձր երկնադուրսին և երկնից շողջողուն կապտադուրսին հետ ։ Առաւօտեան է ժամը, յորում դորդիք գիշերոյ թանձրացեալ արշալուսոյն մեղմ ցրտաշունջ հողմէն, թեթեւակի կը ծածկեն դամբնայն ։ Բայց լաւ իմացեք, տեսք, որ ոչ թէ դորդադոյն, թանձր ու ծխաշունջ մէգն է՝ որ դարչահոտութեամբ կը ընդ զմեզ նորոտ ձմեռ իրկուեն, այլ ընդ հակառակն թէ և իրանք է, այլ շոգիւրդ, փայլուն, որ կը պահէ իր շոգոյն ներքեւ մարդագետնոյ, ծովային լուրջ և ծաղկանց անուշաբոյր քաղցրահոտութիւնը, և որուն ներքեւ ստիպող վայրենութեանց յաջորդութիւն մ'է ։ — Լուսոյ ճառագայթը կ'անցնի միջին առանց լուծուելու ։

